



RAHANDUS-
MINISTEERIUM

MINISTRY of FINANCE of the REPUBLIC of ESTONIA

Huvide konflikti ennetamine kohaliku omavalitsuse ametnike töös

*Efektivne korrupsiooniennetus
kohalikus omavalitsuses*

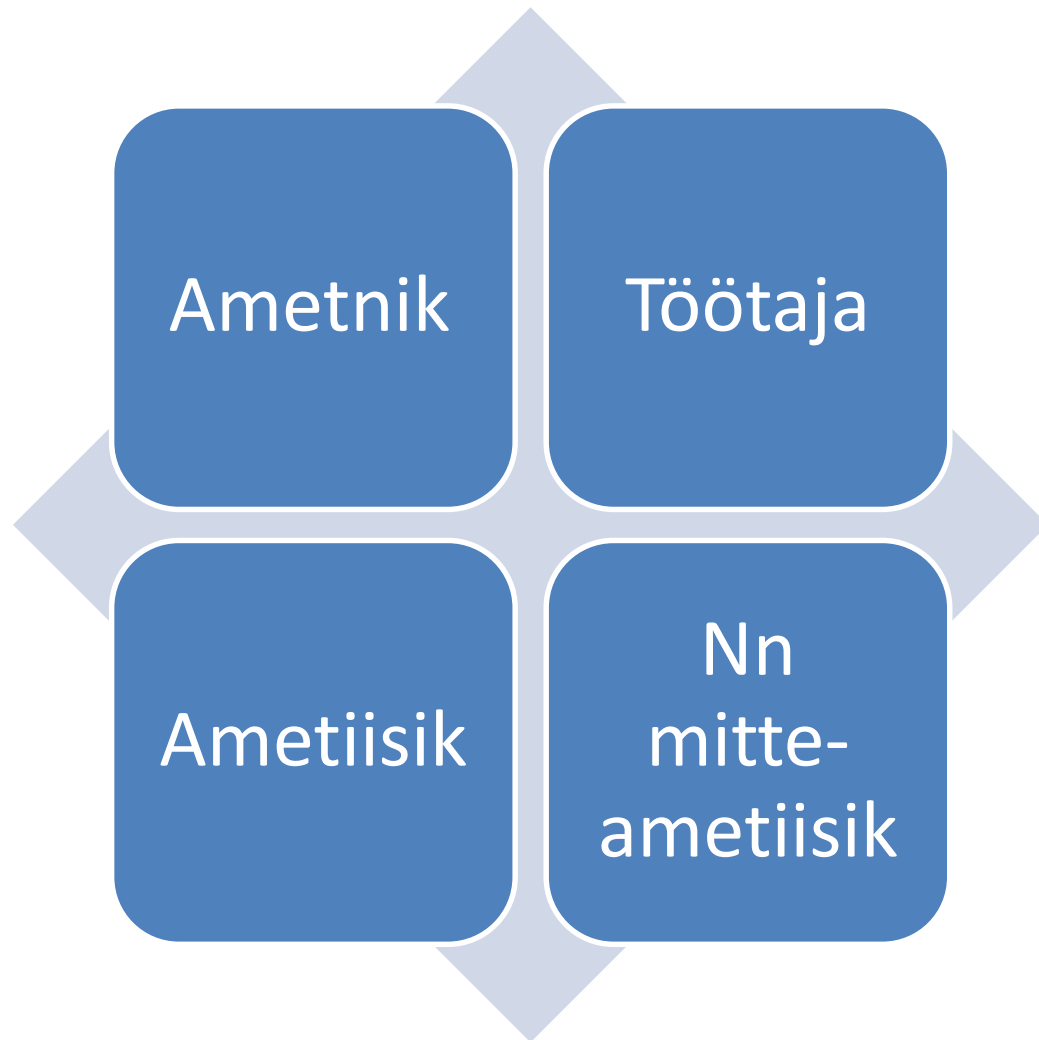
Anneli Sihver

24.04.2014, Paide

Ametnikueetika nõukogu seisukoht nr 1

- Valla õigusnõunik osutab kõrvaltegevuse raames juriidilise nõustamise teenust enda õigusbüroo kaudu. Õigusbüroo vahendusel esindab ta kostjat kaasomanike vahel toimivas tsiviilkohtuvaidluses, mille esemeks on valla territooriumil asuva kinnistu kasutamine – täpsemalt kaasomandi lõpetamine.
- Kas õigusnõuniku ja õigusbüroo juristi rollidega kaasneb huvide konflikt?
- Vt täpsemalt www.avalikteenistus.ee

Kellele kehtivad eetikareeglid?



Miks räägime avaliku teenistuse eetikast kui professionieetikast?

- Ametnikele (avalikele teenistujatele) esitatavad nõuded rangemad kui nõuded erasektori töötajatele
- Põhjused:
 1. Õigus teha otsuseid avalikes huvides
 2. Õigus tegutseda riigi nimel
 3. Avaliku teenistuse usaldusväärsuse tagamine

Rollikonflikt kui eetiliste dilemmade oluline (kuid mitte ainus) lähtekoht

- **Erahuvid**

- Ettevõtja
- Erakondlane
- Spordiklubi liige
- Sõber
- Sugulane
- (jne)



- **Avalikud huvid**

- Ametnik
- Minister
- Avaliku sektori töötaja
- Volikogu liige
- (jne)

Avaliku teenistuja kui kodaniku huvid ja tema kohustused avaliku teenistujana satuvad vastuollu

Vastuolu võib olla ka näiline või ilmnedä alles tulevikus

Ametnike kõrvaltegevused (ATS § 60)

- **Üldpõhimõte** - kõrvaltegevused on lubatud, kui sellest on teavitatud, tegevust pole keelatud ja ei teki huvide konflikti
- **Kõrvaltegevus on:**
 - Lepingud (nt õpetaja muusikakoolis, töölased koolitused)
 - Valitavad/ nimetatavad ametikohad (nt volikogu liige)
 - Ettevõtja või täisosanik (nt FIE)
 - Juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige (nt korteriühistu juhatuse liige)
- **Kõrvaltegevus ei ole:**
 - KOV ametiasutuse poolt nimetatud (ehk KOV esindamise pädevusega) juriidilise isiku juhtimis- või kontrolliorgani liikmed

Ametnike kõrvaltegevusest teavitamine

- Teavitada tuleb sõltumata sellest, kas tegevuse eest saadakse tulu või mitte
- Teavitada tuleb ka siis, kui kõrvaltegevusega tegeletakse puhkuse, sh LHP ajal
- Teavitada tuleb kirjalikult ametnikku ametisse õigust omavat isikut
- Ametisse nimetav isik keelab kõrvaltegevuse käskkirjaga, kui koormus ei võimalda teha põhitööd või kaasneb teenistuskohustuste rikkumine (mainekahju)

Seotud isik ATSi ja KVSis

- Keelatud teostada vahetut ja püsivat järelevalvet endaga seotud isiku suhtes (ATS § 60 lg 4 p 1)
- Keelatud töötada vahetus alluvuses lähisugulaste ja -hõimlastega (ATS § 15)
- **Seotud isikud (KVS § 7):**
 - lähisugulased ja –hõimlased (sh lapsendatu, kasulaps);
 - juriidiline isik, kus min 1/10 osalusest kuulub ametiisikule või seotud isikule;
 - juriidiline isik, mille juhtimis- või kontrollorgani liikmeks on ametiisik või seotud isik;
 - isik, kellega seob ühine majapidamine või isik, kelle tegevus ametiisikut tööväliselt oluliselt ja vahetult mõjutab.

Huvide konflikt ehk ametiisiku toimingupiirangud (KVS § 11)

- Keelatud on teha otsuseid või toiminguid enda või seotud isiku suhtes (KVS § 11):
 - Nt 1) hinnata taotluste hindamiskomisjoni töö käigus MTÜ taotlust, mille juhatuse liikmeks on ametiisiku elukaaslane; 2) olla seotud hankemenetlusega, kus uuringu läbiviijaks on ametiisiku sugulasele kuuluv konsultatsioonifirma
- Pole oluline, kas otsus tehtaks enda/seotud isiku kasuks või kahjuks
- Taandamine - huvide konflikti korral tuleb teavitada oma vahetut juhti, kes teeb toimingut ise või annab ülesande teisele ametiisikule

Erandid omavalitsusasutustele

- ATS § 60 lg 6 – kohaliku omavalitsuse üksuse suuruse, ametikohtade eripärast või esitatavatele nõuetele vastavate isikute vähesuse tõttu võib asutus anda erandliku loa teenistusest lahkunud ametnikul asuda tööle juriidilise isiku juurde, kelle üle teostati järelevalvet, enne 1 aasta möödumist
- KVS § 11 lg 3 p 1: toimingupiiranguid ei kohaldata õiguse üldakti koostamisel ja vastuvõtmisel – sh KOV eelarve koostamisel
- KVS § 11 lg 3 p 7: toimingupiiranguid ei pea kohaldama valla- või linnaasutuses, kui KOV üksuse eripära arvestades oleks toimingupiirangu kohaldamine avaliku huvi seisukohast ebamõistlik. Sel juhul avaldatakse viivitamata ja alaliselt teada KOV veebilehel.

Mida teha kingituste-soodustustega (KVS § 4)

- Oluline on hinnata, mis on kingituse tegemise kontekst, eesmärk, kingituse unikaalsus ja kingituse ese
- Töökohustustega seotud soodustuse vastuvõtmisest tuleb teavitada oma tööandjat
- Keelduda korruptiivse soodustuse vastuvõtmisest
- Kui keeldumine pole võimalik, tuleb korruptiivne kingitus üle anda tööandjale
- Kui üleandmine pole võimalik, peab tasuma kingituse turuväärtuse
- Tööandja annab kingituse või saadud raha riigi omandisse või saadab tagasi

Ametiisiku keelud. Põhjendama eelis

- Ametiseisundi korruptiivne tarvitamine:
 - ehitusnõunik valmistab ette oma naabrile ehitise kasutusloa, kuigi ehitis ei vasta nõuetele
- Avaliku vahendi korruptiivne tarvitamine:
 - ametiauto kasutamine kõrvalise tulu teenimiseks; oma alluva kasutamine isiklike asjade ajamiseks
- Mõju korruptiivne tarvitamine:
 - Valdkonda kureeriv nõunik mõjutab loomeliitu, et vabakutselise loovisiku toetus määrataks tema käsitöolisest emale
- Siseteabe korruptiivne tarvitamine:
 - konsultatsioonid või eraviisilised koolitused, mille käigus jagatakse asutuse siseteavet, ametkondliku teabe kasutamine pärast ametist lahkumist

Huvide deklareerimine

- 2014 a elektrooniline huvide deklareerimise keskkond
- Deklaratsioon on avalik (ID kaardiga juurdepääsetav)
- Tähtaeg 31. mai
- Deklaratsiooni peavad esitama KOV volikogu liige, valla- või linnavalitsuse liige, osavalla või linnaosa vanem, valla või linna ametiasutuse juht.
- Ülejäänud KOV ametiisikutele võib deklareerimiskohustuse kehtestada volikogu
- Deklareerimiskohustuse võib ette näha vaid siis, kui ametiisik käsutab avalikku vahendit või viib läbi süüteo-/haldusmenetlust ning puuduvad tõhusamad vahendid korrupsiooniohu vältimiseks

Eetika juhtimise hetkeolukord (TTÜ 2013)

- **Eetika juhtimine** toimub süsteemselt ja koordineeritult ca 1/4 asutustest
- (Juba välja töötatud) **väärtuste rakendamine** on tagaplaanil
- Teenistujad näevad **esmase nõustajana** vahetut juhti, asutusest välja pöörduakse viimases järjekorras
- Loodetakse asutusevälistele eetika-alastele **koolitustele**
- Töövahendite kasutamine, kõrvaltegevused ja töö-alased koolitused on **enim reguleeritud valdkonnad**.
Kingituste vastuvõtmisel pigem “kirjutamata reeglid”
- **Reegleid tutvustatakse** pigem passiivsete meetoditega
- Eetiliste rikkumiste põhjuseks on sageli **teadmatus** ja oskus käsitleda juhtumit eetilise probleemina

Asutuse kohustused

- Asutus peab tagama oma asutuses korrupsiooni ennetamise alase teadlikkuse ja kohustustest kinnipidamise kontrolli (KVS § 3 lg 3)
- Ametikohustustega seostava soodustuse käsitlemise põhimõtted (KVS § 4)
- Kõrvaltegevustest teavitamise protseduur ja keelamise alused (ATS § 60)
- Ametialase koolitustegevuse tasustamise põhimõtted (ATS § 60 lg 4 p 2)
- Toimingupiirangute järgimise tagamine – eeskätt järelevalvega tegelevad ametikohad (KVS § 11)
- Huvide deklarantide ring (§ 13)

Asutusesiseselt vajavad eraldi tähelepanu

- Uued teenistujad -> ametnikueetika raamistik
- Keskastme- ja tippjuhid -> oskus ära tunda ja aidata kaasa eetiliste probleemide lahendamisele
- Järelevalve-, hangete- ja hindamiskomisjonides osalevad teenistujad-> toimingupiirangud ja korruptiivne tulu
- Teenistusest lahkuvad teenistujad: asutusesisesese teabe hoidmine + järelevalveametnikul töökohapiirangud (+ huvide deklareerimine)
- KOV ametiasutuste allasutused-> ka neile kehtib KVS!

Avaliku teenistuse eetikakoodeks

- Kehtib avaliku teenistuse seaduse lisana niikaua, kuni ametnike eetikanõukogu kiidab heaks uue ametnike eetikakoodeksi
- 20 põhimõtet:
 - Avaliku teenistuse roll riigis
 - Avaliku elu põhimõtted
 - Ametnike professionaalsed oskused
 - Ametnike isikuomadused
- Eetilise dilemma puhul kõrvutada asjaolusid väärtustega
- Eetikakoodeksiga sarnased põhimõtted ATS-s § 51

Ametnike eetikanõukogu

- Sõltumatu valitsuskomisjon Rahandusministeeriumi juures
 - Seisukohad on soovituslikud
 - Juhtumiga seotud isiku vastutusele võtmise vajaduse otsustab ametiasutus
 - Eetikanõukogu ei teosta järelevalvet
 - Eetikanõukogu ei anna seisukohta konkreetse isiku kohta, vaid analüüsib käitumisviisi kooskõla avaliku teenistuse eetika põhimõtetega
 - Eetikanõukogul on õigus küsida asutustelt selgitusi ja dokumente ning kaasata juhtumite lahendamisse eksperte
 - Eetikanõukogu seisukohad on avalikud
- www.avalikteenistus.ee
- Kontakt: eetika@fin.ee



RAHANDUS-
MINISTEERIUM

MINISTRY of FINANCE of the REPUBLIC of ESTONIA

Aitäh!

www.avalikteenistus.ee
anneli.sihver@fin.ee